

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania K.S. i K.P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Chorzowie
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 listopada 2025 r.,
skargi kasacyjnej K.P. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 14 czerwca 2024 r., sygn. akt III AUa 1800/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od K.P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Chorzowie kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ kpc tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

[I.T.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 września 2021 r., XIU 190/21, Sąd Okręgowy w Katowicach w punkcie 1. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Chorzowie z dnia 4 grudnia 2020 r. w ten sposób, iż stwierdził, że K.P. jako pracownik u płatnika składek K.S. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 maja 2020 r., w punkcie 2. zasądził od ZUS Oddział w Chorzowie koszty zastępstwa procesowego po 180 zł na rzecz K.P. oraz K.S. z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za

opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Wyrokiem z dnia 14 czerwca 2024 r., III AUa 1800/21, Sąd Apelacyjny w Katowicach na skutek apelacji organu rentowego zmienił zaskarżony wyrok w całości i oddalił odwołania (pkt 1); zasądził od K.P. oraz K.S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Chorzowie kwoty po 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty (pkt 2).

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku ubezpieczona zarzuciła naruszenie: 1. art. 22 k.p.; 2. art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 11 ust. 1 w związku z art. 12 ust. 1 w związku z art. 13 pkt 1 w związku z art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 22 § 1 k.p. w związku z art. 300 k.p.; 3. art. 65 k.c.; 4. art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.; 5. art. 382, art. 233 § 1 oraz art. 387 § 21 pkt 1 k.p.c.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła występowaniem istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

W ocenie skarżącej istotne zagadnienie prawne wymaga odpowiedzi na pytanie, czy ocena pracy zdalnej przez pryzmat faktycznego i rzeczywistego realizowania elementów charakterystycznych dla stosunku pracy zawartego przed wejściem w życie nowelizacji Kodeksu pracy wprowadzonej Dz.U. z 2022 r. poz. 1510 powinna opierać się wyłącznie w oparciu o kryteria wynikające z art. 22 § 1 k.p., czy także w oparciu o inne regulacje, czy to przepisów prawa powszechnie obowiązującego, czy to wprowadzone przez strony w umowie o pracę załącznikach do niej i ewentualnych aneksach?

Natomiast uzasadniając przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżąca wskazała, że tematyka szeroko pojętej pozorności stosunku pracy, zwłaszcza w kontekście pozorności w przypadku zatrudniania kobiet w ciąży pozostająca przedmiotem roztrząsania w oparciu o przepisy trzech ustaw, jak

Kodeks pracy (art. 22 k.p., 300 k.p.), Kodeksu cywilnego (art. 65 k.c., 83 k.c.) oraz tzw. ustawy systemowej nadal pozostaje materia budzącą poważne wątpliwości oraz rozbieżności w orzecznictwie Sądów.

Mając na uwadze powyższe skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zmianę zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Chorzowie z dnia 4 grudnia 2020 r. w ten sposób, iż ubezpieczona K.P. jako pracownik u płatnika składek K.S. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu; ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, a ponadto o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych oraz opłaty skarbowej od złożonego w sprawie pełnomocnictwa.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w przypadku nieuwzględnienia wniosku, o którym mowa powyżej, o oddalenie skargi kasacyjnej oraz w obu przypadkach o zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność

wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 Nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999).

Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Tym samym twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 czy z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. Nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK

363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Z kolei powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez skarżącego, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 Nr 12, poz. 151; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 Nr 13, poz. 5).

W ocenie Sądu Najwyższego przedstawione przez skarżącą kwestie nie spełniają wskazanych wyżej kryteriów. Wbrew twierdzeniu skarżącej, wykładni nie wymagają powołane przez nią przepisy, tj.: art. 22 k.p., 300 k.p., art. 65 k.c., 83 k.c.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że do kognicji Sądu Najwyższego nie należy ustalanie faktów ani ocena dowodów. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Z normą wyrażoną w tym przepisie ściśle związany jest też art. 398¹³ § 2 k.p.c., zgodnie z którym w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powoływanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustalaniem faktów i dowodów stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Z powołanych przepisów wynika, że zadaniem Sądu Najwyższego realizowanym w postępowaniu kasacyjnym jest kontrola prawa: materialnego i procesowego, nie zaś kontrola oceny dowodów i dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych, co jest zadaniem realizowanym przez sądy powszechne rozpoznających sprawę w pierwszej i drugiej instancji. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c.

wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 § 1 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów.

Tak w judykaturze, jak i doktrynie prawa pracy podkreśla się, że stosunek pracy, zdefiniowany w art. 22 § 1 k.p., jest stosunkiem prawnym starannego działania, którego konstytutywnymi cechami są: dobrowolne, osobiste, odpłatne świadczenie pracy w sposób ciągły, w warunkach podporządkowania pracownika pracodawcy, który ponosi wszelkie ryzyka związane z zatrudnieniem pracownika. Dla objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi istotne jest zatem, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych. Zasadniczą rolę w procesie sądowego badania, czy dany stosunek prawny jest stosunkiem pracy, przypisuje się ustaleniom faktycznym dotyczącym tego, czy praca wykonywana w ramach analizowanego stosunku prawnego rzeczywiście ma cechy wymienione w art. 22 § 1 k.p. W tym celu bada się okoliczności i warunki, w jakich dana osoba wykonuje czynności na rzecz innego podmiotu prawa i dopiero w wyniku tego badania (poczynienia stosownych ustaleń) rozstrzyga się, czy czynności te świadczone są w warunkach wskazujących na stosunek pracy.

Zdaniem Sądu Najwyższego, lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje, że Sąd drugiej instancji w pełni respektował przedstawioną wyżej wykładnię przepisów, czyniąc z niej podstawę do przeprowadzenia oceny prawnej ustalonego w toku procesu stanu faktycznego, który - co warto podkreślić - ma w postępowaniu kasacyjnym wiążący charakter (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny oceniając istnienie między stronami stosunku pracy, jako podstawy podlegania ubezpieczeniom społecznym wskazał, że o pozorności zawartej między stronami umowy o pracę świadczy brak zorganizowania miejsca pracy ubezpieczonej, brak wyposażenia jej w narzędzia pracy, czy brak przekazania jej informacji o klientach płatnika. Z ustaleń Sądu drugiej instancji wynika ponadto, że pracodawca nie rozliczał ubezpieczonej z czasu pracy, z

efektów pracy oraz w żaden sposób nie kontrolował i nie nadzorował pracy ubezpieczonej, której wypłacał wynagrodzenie wyższe od kwot uzyskiwanych, przez innych swoich pracowników. O pozorności zatrudnienia świadczy Zdaniem Sądu Apelacyjnego także obiektywny brak zapotrzebowania na pracę ubezpieczonej. Płatnik ani na etapie postępowania przed organem rentowym ani też w postępowaniu sądowym nie wykazał uzasadnienia faktycznego dla zatrudnienia ubezpieczonej. W okresie jej niezdolności do pracy, urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego płatnik nie zatrudniał innej osoby na to stanowisko, w ramach umowy o zastępstwo. Nie delegował obowiązków ubezpieczonej innemu pracownikowi, tylko sam przejął te obowiązki. Również po rozwiązaniu umowy o pracę przez upływ czasu - z dniem 31 grudnia 2021 r. płatnik nie widział potrzeby zatrudnienia pracownika na to stanowisko.

W przedmiotowej sprawie bez wątpienia Sąd drugiej instancji dokonał weryfikacji i oceny stanu faktycznego sprawy, która to weryfikacja wpłynęła na ocenę prawną i zdecydowała o kształcie zapadłego rozstrzygnięcia.

Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz jego oceną prawną.

Tym samym Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, natomiast o kosztach na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c.

[I.T.]

[SOP]